

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 27 grudnia 2018 r.

Pozycja 180

POSTANOWIENIE z dnia 17 października 2018 r. Sygn. akt Ts 135/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej R.M. w sprawie zgodności:

art. 2 ust. 1 lit. e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. z 1944 r. Nr 4, poz. 17) w zakresie, w jakim regulacja ta zezwala na objęcie jej przepisami i w konsekwencji odjęcie własności nieruchomości, które przekraczając określone w dekreście normy obszarowe:

- a) spełniają tylko jedną z dwóch, wymienionych w jej treści, niezależnych przesłanek, tj. albo przesłankę „ziemskości” (nieruchomość ziemska), albo przesłankę „charakteru rolniczego” (nieruchomość o charakterze rolniczym), bez łącznego spełnienia obu tych niezależnych kryteriów (nieruchomość ziemska o charakterze rolniczym),
- b) nie są „nieruchomościami ziemskimi”, a pozostają jedynie w związku funkcjonalnym z nieruchomością ziemską z

art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 i art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W sporządzonej przez adwokata i wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 30 czerwca 2017 r. (data nadania) skardze konstytucyjnej R.M. (dalej: skarżący) zarzucił niezgodność art. 2 ust. 1 lit. e dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. z 1944 r. Nr 4, poz. 17; dalej: dekret) z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 i art. 32 ust. 1 oraz z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim regulacja ta zezwala na objęcie jej przepisami i w konsekwencji odjęcie własności nieruchomości, które przekraczając określone w dekreście normy obszarowe:

- 1) spełniają tylko jedną z dwóch, wymienionych w jej treści, niezależnych przesłanek, tj. albo przesłankę „ziemskości” (nieruchomość ziemska), albo przesłankę „charakteru

rolniczego” (nieruchomość o charakterze rolniczym), bez łącznego spełnienia obu tych niezależnych kryteriów (nieruchomość ziemską o charakterze rolniczym),

2) w ogóle nie są „nieruchomościami ziemskimi”, a pozostają jedynie w związku funkcjonalnym z nieruchomością ziemską.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą.

Wnioskiem z 19 lutego 2001 r. skarżący wystąpił o wydanie decyzji stwierdzającej, czy wskazane przez niego działki gruntowe, objęte były działaniem dekretu. Decyzją z 26 stycznia 2004 r. Wojewoda stwierdził, że działki „nie podpadały pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu”.

Po rozpoznaniu odwołań Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. i Agencji Nieruchomości Rolnych od powyższej decyzji, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzją z 13 lipca 2005 r. uchylił w całości zakwestionowaną decyzję i umorzył postępowanie w pierwszej instancji oraz umorzył postępowanie odwoławcze zainicjowane przez Agencję Nieruchomości Rolnych. Rozstrzygnięcie to zostało zaskarżone do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W., który wyrokiem z 4 lipca 2006 r. uchylił zaskarżoną decyzję.

Rozpoznając ponownie sprawę, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzją z 30 maja 2007 r. uchylił zaskarżoną decyzję Wojewody w całości i orzekł, że zespół pałacowo-parkowy podpadał pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu oraz umorzył postępowanie odwoławcze w części dotyczącej odwołania Agencji Nieruchomości Rolnych. Również i ta decyzja została zaskarżona do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W., który wyrokiem z 19 października 2007 r. uchylił zaskarżoną decyzję.

Kolejną decyzją – z 14 marca 2014 r. – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi uchylił pkt 1 decyzji Wojewody z 26 stycznia 2004 r. i odmówił stwierdzenia, że działki gruntowe nie podpadały pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu oraz w utrymał w mocy zaskarżoną decyzję w zakresie pkt. 2.

Skargę od powyższej decyzji wywiódł skarżący, którą w wyroku z 23 kwietnia 2015 r. oddalił Wojewódzki Sąd Administracyjny w W.

Następnie Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 22 lutego 2017 r. oddalił skargę kasacyjną skarżącego i Polskiego Towarzystwa Ziemiańskiego od wyroku sądu pierwszej instancji.

Zdaniem skarżącego art. 2 ust. 1 lit. e dekretu narusza określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy, które gwarantuje jednostce również uzyskanie wyroku opartego na przepisach ustanowionych z zachowaniem zasady określoności (art. 2 Konstytucji) oraz zapewnia jednostce równe traktowanie przez władzę publiczną (art. 32 ust. 1 Konstytucji). Prawo to zostało naruszone w ten sposób, że – tak jak ma to powszechnie miejsce w sprawach z zaskarżonego przepisu (zdaniem skarżącego) – o prawach skarżącego orzeczono nie na podstawie pełnej treści zaskarżonego przepisu, lecz w oparciu o dowolne poglądy sądu i przy braku zastosowania takich samych zasad, jak ma to miejsce w innych postępowaniach.

Dodatkowo skarżący wskazuje, że art. 2 ust. 1 lit. e dekretu narusza określone w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji prawo do własności i jej ochrony, w związku z wyprowadzaną z art. 2 Konstytucji zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa i zawierającą się w niej zasadą bezpieczeństwa prawnego oraz wymogiem określoności, jak również jasności prawa. Prawo to zostało naruszone, zdaniem skarżącego, przez pozbawienie go własności i jej ochrony w ten sposób, że przy orzeczeniu o odjęciu własności zastosowana została – co ma charakter powszechnej praktyki przy stosowaniu art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej – wykładnia rozszerzająca, polegająca na przyjęciu szerszego kręgu nieruchomości podlegających pod ten przepis niż w rzeczywistości przepis ten stanowi, gdyż wymaga on jednoczesnego spełnienia dwóch różnych przesłanek („nieruchomość ziemską” oraz „charakter

rolniczy”, a przyjęte zostało, iż wystarczy spełnienie jednej z nich lub sam związek z nieruchomością rolną.

Skarżący zarządzeniem z 27 lutego 2018 r. został wezwany do uzupełnienia braków formalnych skargi. W piśmie z 28 marca 2018 r. (data nadania) pełnomocnik skarżącego uzupełnił braki oraz poinformował o śmierci skarżącego domagając się zawieszenia postępowania.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań lub gdy jest oczywiście bezzasadna.

W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia przesłanki przekazania jej do merytorycznej oceny.

Skargę konstytucyjną sporządził i wniósł adwokat, który załączył do skargi stosowne postanowienie sądu o ustanowieniu go pełnomocnikiem.

Skarżący wyczerpał przysługującą mu drogę prawną, ponieważ wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 22 lutego 2017 r. jest prawomocny i nie przysługują od niego żadne zwyczajne środki zaskarżenia.

Dochowany został trzymiesięczny termin do wniesienia skargi, zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK – ostateczne rozstrzygnięcie zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącego 31 marca 2017 r., skargę zaś wniesiono 30 czerwca 2017 r.

Skarżący określił przedmiot kontroli w rozumieniu art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK, wskazał, jakie konstytucyjne prawa oraz w jaki sposób zostały – jego zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK), a także uzasadnił sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK).

Skoro złożona skarga w powyższym zakresie spełnia wymagania przewidziane w u.o.t.p. TK i nie zachodzą okoliczności określone w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK, to – na podstawie art. 61 ust. 2 tej ustawy – zasadne było nadanie jej dalszego biegu.

Odnosząc się natomiast do wniosku pełnomocnika skarżącego o zawieszenie postępowania przed Trybunałem w związku ze śmiercią skarżącego, Trybunał wskazuje, że śmierć skarżącego nie stanowi ani przyczyny zawieszenia, ani umorzenia postępowania w sprawie skargi konstytucyjnej (zob. wyroki Trybunału z: 21 maja 2001 r., sygn. SK 15/00; 15 kwietnia 2003 r., sygn. SK 4/02; 24 kwietnia 2014 r., sygn. SK 56/12 oraz postanowienie z 27 maja 2009 r., sygn. SK 53/08). Trybunał, rozpoznając skargę, rozstrzyga o zgodności aktu normatywnego z Konstytucją. Orzeczenie zaś tylko pośrednio dotyczy sprawy indywidualnej skarżącego w tym sensie, iż rozstrzyga o dopuszczalności stosowania określonego aktu normatywnego. Orzeczenie rozstrzygające merytorycznie skargę konstytucyjną ma więc niewątpliwie walor ogólny, jest skuteczne *erga omnes*, ma moc powszechnie obowiązującą (art. 190 ust. 1 Konstytucji). Nie można zatem uznać, iż w razie śmierci skarżącego mają zastosowanie art. 174 § 1 pkt 1, art. 174 § 2 oraz art. 180 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 155, ze zm.).

Powyższa zasada ma zastosowanie również na etapie wstępnej kontroli, co oznacza, że śmierć skarżącego nie stanowi przeszkody do wydania postanowienia o odmowie nadania lub o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu (zob. postanowienie Trybunału z 7 marca 2006 r., sygn. Ts 66/05).

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.